

*Vi är
vården*

Hela landet, hela livet

**– jämlik hälsa för
invånarna och
hållbart yrkesliv
för professionerna**

VALPLATTFORM 2022

Hälso- och sjukvården är väljarnas viktigaste valfråga

Det här är Vårdförbundets förslag för jämlik hälsa för invånarna och hållbart yrkesliv för professionerna – i hela landet och under hela livet.

Under lång tid har hälso- och sjukvården befast sin plats som den högst rankade frågan i svensk väljaropinion. Köerna till svensk sjukvård var långa redan innan pandemin och ingen region lever idag upp till vårdgarantin. Den vård som ges är inte jämlik och var du bor spelar en allt för stor roll i vilken vård du får. Vårdförbundet vill utveckla och förstärka den personcentrerade nära vården så den bidrar till en jämlik hälsa i hela landet.

Vårdförbundet är ett växande yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utveckling av professionerna. Vi samlar över 114 000 barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor.

Arbetsmiljön i vården

**– livsviktiga medarbetare måste få
förutsättningar till ett hållbart yrkesliv**

En hållbar och attraktiv arbetsmiljö för ett hållbart yrkesliv

En god arbetsmiljö ger förutsättningar för fler att arbeta heltid. En god arbetsmiljö handlar både om det som gynnar medarbetarnas egen hälsa, balans i livet med möjlighet att arbeta heltid ett helt yrkesliv och förutsättningarna att ge invånarna den bästa vården.

Högkvalificerad vård bedrivs under dygnets alla timmar, årets alla dagar. Det innebär en ökad påfrestning på både hälsa och privatliv för de som arbetar på obekväma arbetstider. Coronapandemin har tydligt visat hur vårdens kapacitet påverkar samhället och hur viktigt det är att vården fungerar när vi behöver den.

Hälso- och sjukvårdens kapacitet måste planeras så att den också kan fungera utan att personalen själva blir sjuka av att vårda. Risker för misstag och patientskador ökar vid hög arbetsbelastning eller brist på rätt kompetens i teamet.

Arbetsmiljön för medarbetarna i vården påverkas av politiska beslut, både på nationell, regional och kommunal nivå. Så länge som beslut och styrsystem inte tar hänsyn till att det finns ett ökat behov av vård och samtidigt som det är en brist på våra yrkesgrupper, betalar personalen med sin egen hälsa för att vården ska fungera. Det är politikernas och beslutsfattaress skyldighet att säkerställa att det är balans mellan krav och resurser i hälso- och sjukvården.

Vårdförbundets förslag på lösningar, hållbart yrkesliv

- **Förutsättningar för närvarande chefer**

Inför reglering så att varje chef har ansvar för högst 10-25 medarbetare. Goda förutsättningar för cheferna ökar stabiliteten och kvalitén i verksamheten.

- **Planera med marginaler**

En konstant underbemanning sliter på en redan hårt ansatt personal. Vårdförbundets professioner behöver utrymme för reflektion, kompetensutveckling, interprofessionell samverkan och verksamhetsutveckling. Frigör minst 20 procent av arbetstiden från patientnära arbete.

- **Hälsosamma arbetstider och tid för vila och återhämtning**

Arbetstider förlagda till dygnets alla timmar sliter på hälsan. Därför behöver det finnas marginaler som ger möjlighet både till återhämtning i vardagen, veckovila och 11 timmars dygnsvila mellan arbetspass samt fyra veckors sammanhållen semester under sommarmånaderna.

- **Hållbara uppdrag med balans i krav och resurser**

Politiker har ansvar att vara tydliga i sina uppdrag och när resurser tillsätts, så att arbetsgivare kan planera och bemanna för detta. Det behöver finnas en tydlig koppling mellan politikernas löften till invånarna, uppdragsbeskrivningar till arbetsgivarna och resurser till verksamheterna, så att Vårdförbundets professioner kan leverera en god och säker vård utan att själva bli sjuka eller drabbas av etisk stress.

Kompetensförsörjning

– fler kollegor med rätt kompetens på rätt plats

Vårdens kompetensförsörjning är politikernas största utmaning

Det är sedan länge brist på våra professioner i regioner och kommuner. Den demografiska utvecklingen leder till ett ökat vårdbehov och därmed också ett ökat behov av kompetens. Brist på personal med rätt kompetens leder bland annat till vårdskador, överbeläggningar, utlokaliserade patienter, att vårdplatser inte kan hållas öppna, vårdköer som växer, och framförallt hög arbetsbelastning, etisk stress och dålig arbetsmiljö för personalen.

13 200 sjuksköterskor har lämnat yrket och hälso- och sjukvården. Majoriteten av de som lämnat har gjort det till följd av påverkbara faktorer som lön, karriärmöjligheter och arbetsmiljö, visar en rapport från SCB. Konkurrenskraftiga löner, tydliga karriärvägar och förutsättningar för arbetet är viktiga insatser för att säkra kompetensförsörjningen. Reglerad specialistutbildning är en viktig del i karriärutvecklingen.

Intresset hos unga för att utbilda sig till barnmorska, biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska har ökat och utbildningsplatserna har byggts ut. För att fler ska ta examen ser vi att tillgång till verksamhetsförlagd utbildning (VFU) som görs hos arbetsgivarna är en flaskhals. Även satsningar på introduktion för den som är ny eller återkommer i yrket är viktigt och insatser för att ta tillvara kompetens hos kollegor som invandrat.

Vårdförbundets förslag på lösningar, kompetensförsörjning

- **Konkurrenskraftiga och jämställda löner**

Erfarenhet, kompetens och särskild yrkesskicklighet måste premieras och lönespridningen öka. Det förutsätter långsiktiga uppdrag och ekonomiska förutsättningar att rekrytera och behålla personal.

- **Tydliga karriärvägar, även i det vårdnära arbetet**

Möjlighet till karriär är en av de viktigaste faktorerna som gör ett yrke attraktivt. För att locka fler till hälso- och sjukvården behövs inte bara god löneutveckling utan också tydliga karriärmöjligheter.

- **Förutsättningar för fler att vilja arbeta längre**

För att lyckas få fler att arbeta högre upp i ålder kan behoven se olika ut. Kollektivavtalade lösningar som kan få fler att stanna längre i yrket är till exempel genom en 80-90-100-lösning: 80 % arbete, 90 % lön, 100 % pensionsavsättning.

- **Bättre förutsättningar för studenter att komma in i och stanna kvar i yrket**

Examinationsgraden för våra yrkesgrupper behöver öka så att fler fullföljer sin utbildning och tar examen.

Kvalitetssäkra studenternas verksamhetsförlagda utbildning (VFU).

Nationell planering som säkerställer rätt antal VFU-platser i förhållande till antalet studenter och erfarna handledare.

Inför en avskrivning av studielån efter två år i yrket.

Vårdförbundets förslag på lösningar, kompetensförsörjning

- **En god introduktion underlättar för den som är ny eller återkommer i yrket**

Inför ett introduktionsår, för att lotsa in nya kollegorna i yrket. Chansen att stanna ökar om handledare har funnits på plats under den första tiden.

För de som varit borta några år och vill komma tillbaka, kan det behövas en strukturerad introduktion, fortbildning eller reaktiveringskurser för att för att underlätta återkomst i yrket.

- **Reglerade specialistutbildningar för Vårdförbundets professioner**

Inför reglerade specialistutbildningar för barnmorskor, biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor för att säkerställa kunskapsutvecklingen och patientsäkerheten. Inrätta funktionen avancerad specialistsjuksköterska. Yrkestiteln ska vara skyddad.

- **Specialistutbildning inom anställningen**

Regioner och kommuner tecknar avtal enligt Vårdförbundets modell för utbildningsanställningar: Akademisk specialisttjänstgöring, AST.

- **Bättre möjligheter för kollegor som invandrat**

Respektera etisk rekrytering och förhindra att utländsk arbetskraft utnyttjas. Kompetens, språkkunskaper och kvalifikationer säkerställas genom tydliga legitimationskrav. Satsningar på snabbspår samt intensiv yrkessvenska behöver prioriteras för att stötta kollegor som invandrat att uppnå kraven för svensk legitimation.

Styrning och organisering

– fortsatt förändringen av hälso- och sjukvårdens organisering

Svensk hälso- och sjukvård kan bli mycket bättre

Svensk hälso- och sjukvård håller hög medicinsk kvalitet, men det finns också stora brister. Systemet är svårt att överblicka för patienterna och den digitala utvecklingen hämmas av bristande samordning. Tillgängligheten i vården är för låg och ansvaret är uppdelat på många olika huvudmän.

Nyckeln till en jämlik hälsa i hela landet, hela livet är en personcentrerad vård där patienten i diskussioner, beslut och hälsoplan får större möjligheter att styra över sin egen behandling, men också mer ansvar för sin hälsa och egenvård. Ett personcentrerat förhållningsätt tar tillvara patientens förmågor och drivkrafter, lägger grunden för gränsöverskridande teamwork och en sammanhållen vård som utåt sett är sömlös. E-hälsa är en möjliggörare som rätt använd kan bidra till att underlätta för både patienter och medarbetare.

Att utnyttja resurser effektivt är att arbeta proaktivt och förebyggande för att främja hälsa för att ta vara på invånarnas egna resurser och förmågor. Även den som är drabbad av ohälsa ska kunna leva ett värdefullt liv och känna livskvalitet, det är en viktig jämlikhetsfråga.

Idag behöver personalen lägga allt för mycket tid på administration och nyckeltal i stället för tid åt patienten och vård av hög kvalitet. Politiker och hälso- och sjukvårdens huvudmän lägger fokus på stora mängder indikatorer långt bort från verksamheten. Fler styrningsideal behöver få utrymme i hälso- och sjukvården, med utgångspunkt i en personcentrerad vård. Tillit som styrprincip behöver ett större utrymme så att professionernas autonomi i sin yrkesutövning kan stärkas.

Vårdförbundets förslag på lösningar, styrning och organisering

- **Hälso- och sjukvården måste grundas i en tillitsbaserad styrning**

Vårdens professioners professionella autonomi behöver stärkas. I en tillitsbaserad styrning får vi en låg grad av detaljstyrning, med färre kontrollfunktioner både interna och externa, vilket samtidigt minskar behovet av administration.

- **Förebyggande insatser som stödjer en jämlik hälsa**

Ett tydligare fokus måste läggas på det förebyggande och på folkhälsoarbetet, på alla nivåer. Primärvården ska tillhandahålla preventiva insatser utifrån såväl lokalsamhällets som patienternas individuella behov.

Stärk det befolkningsinriktade hälsoarbetet, genom att införa nationellt reglerade hälsoprogram för alla åldrar, i likhet med mödrahälsovårds- och barnhälsovårdsprogrammen.

Inför professionsledda enheter som kan understödja en personcentrerad vård. Utveckla barnhälsovården, mödrahälsovården och kvinnohälsovården för att inkludera biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskors kunskapsområden.

- **Staten – fokus på målen och uppföljning av jämlik hälsa och personcentrerad vård**

Den statliga styrningen måste utformas för att fokusera på att nå målen en jämlik hälsa och en personcentrerad vård.

Statsbidrag ska vara generella och långsiktiga med syftet att uppnå en jämlik vård och hälsa i hela landet, hela livet samt stödja den övergripande strategin för en personcentrerad vård.

- **Staten behöver ta ansvar för en samordnad styrning av den digitala infrastrukturen**

Samordnad styrning och tidplan behövs för att sammanhållen journalföring kan nyttjas i så stor utsträckning som möjligt i vården och omsorgen, i hela landet och av alla vårdgivare.

- **Stärk den interprofessionella kunskapen i ledningsstrukturerna**

Ledningsgrupper på samtliga nivåer i hälso- och sjukvården behöver ha representanter med kunskapsgrund som motsvarar teamets olika kunskapsområden.

Det behövs fler sjuksköterskor i ledande positioner som CNO ("Chief Nurse Officer") och medicinskt ansvarig sjuksköterska (Mas) och ett nationellt ledarskapsprogram för sjuksköterskor och chefssjuksköterskor.

Vi är vården

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som samlar över 114 000 barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor.

Många av oss som väljer ett vårdyrke gör det för att vi vill hjälpa andra att kunna leva ett gott liv. Och varje dag handlar vi i vår profession utifrån en yrkesetik och ett samhällsuppdrag som bygger på principen om alla människors lika värde.

Personcentrerad vård är ett utmärkt sätt att stärka de mänskliga värdena i hälso- och sjukvården och i samhället. När människor känner sig sedda och när vården anpassas efter varje persons förmågor och behov blir resultaten bättre för alla: patienterna, personalen, närstående och samhället i stort.

Det är så vi vill jobba: För en jämlik hälsa för invånarna och hållbart yrkesliv för professionerna – i hela landet, hela livet.

vardforbundet.se

